

(ੴ)

ਗੁਪਤਾ

(1)

Jeevdwār

ચિદાનંદ ભગવાનની સ્તુતિ

(દોહરા)

શોભિત નિજ અનુભૂતિ જુત ચિદાનંદ ભગવાન ।

સાર પદારથ આતમા, સકલ પદારથ જાન ॥૧॥

Chidānand Bhagwānni Stuti

(Dohrā)

Shobhit nij anubhooti jut chidānand bhagwān ।

Sār padārath ātamā, sakal padārath jān ॥1॥

सिद्ध भगवान्नी स्तुति

(सवैया तेवीसा)

जो अपनी दुति आप विराजत,

हे परधान पदारथ नामी ।

Siddh Bhagwānni Stuti

(Savaiyā Tevisā)

Jo apni duti āp virājat,

Hey pardhān padārath nāmi ।

चेतन अंक सदा निकलंक,
महा सुख सागरकौ विसरामी ॥

Chetan ank sadā nikalank,
Mahā sukh sāgarkau visrāmi ॥

जीव अजीव जिते जगमें,
तिनकौ गुन ज्ञायक अंतरजामी ।

Jeev ajeev jitey jagmai,
Tinkau guna jnāyak antarjāmi ।

सो सिवरूप बसै सिव थानक,
ताहि विलोकि नमैं सिवगामी ॥२॥

So sivroop basai siv thānak,
Tāhi viloki namai sivgāmi ॥2॥

જિનવાણીની સ્તુતિ

(સવૈયા તેવીસા)

જોગ ધરૈ રહૈ જોગસૌં ભિન્ન,

અનંત ગુનાતમ કેવલજ્ઞાની ।

Jinvānini Stuti

(Savaiyā Tevisā)

Jog dharai rahai jogsau bhinn,

Anant gunātam kevaljnāni ।

तासु हृदै-द्रहसौं निकसी,
सरितासम है श्रुत-सिंधु समानी ॥

Tāsu hridai-drahsau niksi,
Saritāsam vhai shrut-sindhu samāni ॥

याते अनंत नयातम लच्छन,
सत्य स्वरूप सिधंत बखानी ।

Yātey anant nayātam lachhan,
Satya swaroop sidhant bakhāni ।

बुद्ध लखै न लखै दुरबुद्ध,
सदा जगमाँहि जगै जिनवानी ॥३॥

Buddh lakhai na lakhai durbuddh,
Sadā jagmāhi jagai Jinvāni ॥3॥

कवि व्यवस्था

(छंद छप्पा)

हौं निहचै तिहुंकाल, सुद्ध चेतनमय मूरति ।

पर परनति संजोग, भई जड़ता विसफूरति ॥

Kavi Vyavasthā

(Chhand Chhappā)

Hau nihchai tihukāl, suddh chetanmay moorti ।

Par parnati sanjog, bhai jadtā visfoorti ॥

मोहकर्म पर हेतु पाइ, चेतन पर रच्चइ ।

ज्यौं धतूर-रस पान करत, नर बहुविध नच्चइ ॥

Mohkarma par hetu pāi, chetan par racchai ।

Jyau dhatoor-ras pān karat, nar bahuvidh nacchai ॥

अब समयसार वरनन करत,
परम सुद्धता होहु मुझ ।

Ab samaysār varnan karat,
Param suddhatā hohu mujh ।

अनयास बनारसिदास कहि,

मिटहु सहज भ्रमकी अरूझ ॥४॥

Anyās Banārasidās kahi,

Mitahu sahaj bhramki aroojh ॥4॥

शास्त्रानुं माहात्म्य

(सवैया तेवीसा)

निहचैमैं रूप एक विवहारमैं अनेक,

याही नै-विरोधमैं जगत भरमायौ है ।

Shāstranu Māhātmya

(Savaiyā Tevisā)

Nihchaimai roop ek vivahāрмаi anek,

Yāhee nai-virodhmai jagat bharmāyau hai ।

जगके विवाद नासिबेकौं जिन आगम है,
जामैं स्याद्वादनाम लच्छन सुहायौ है ॥

Jagke vivād nāsibekau Jin āgam hai,
Jāmai syādvādnām lachhan suhāyau hai ॥

दरसनमोह जाकौ गयौ है सहजरूप,

आगम प्रमान ताके हिरदैमें आयो है ।

Darsanmoh jākau gayau hai sahajroop,

Āgam pramān tākey hirdaimai āyo hai ।

अनैसौं अखंडित अनूतन अनंत तेज,

ऐसो पद पूरन तुरंत तिनि पायौ है ॥५॥

Anaisau akhandit anootan anant tej,

Aiso pad pooran turant tini pāyau hai ॥5॥

निश्चयनयनी प्रधानता

(सवैया तेवीसा)

ज्यों नर कोउ गिरै गिरिसौं तिहि,
सोइ हितू जो गहै दिढ़बाहीं ।

Nishchaynayni Pradhāntā

(Savaiyā Tevisā)

Jyau nar kou girai girisau tihi,
Soi hitoo jo gahai didhbāhee ।

त्यौं बुधकौं विवहार भलौ,
तबलौं जबलौं शिव प्रापति नाही ॥

Tyau budhkau vivahār bhalau,
Tablau jablau shiv prāpati nāhi ॥

यद्यपि यौं परवान तथापि,
सधै परमारथ चेतनमाहीं ।

Yadyapi yau parvān tathāpi,
Sadhai parmārath chetanmāhi ।

जीव अव्यापक है परसौं,

विवहारसौं तौ परकी परछाहीं ॥६॥

Jeev avyāpak hai parsau,

Vivahārsau tau parki parchhāhi ॥6॥

સમ્યગ્દર્શનનું સ્વરૂપ

(સવૈયા એકત્રીસા)

શુદ્ધનય નિહચૈ અકેલો આપુ ચિદાનંદ,
અપનૈહી ગુણ પરજાયકૌં ગહતુ હૈ ।

Samyagdarshannu Swaroop

(Savaiyā Ekatrisā)

Shuddhnay nihchai akelo āpu chidānand,
Apnaihee guna parjāykau gahtu hai ।

पूरन विग्यानघन सो है विवहारमांहि,
नव तत्त्वरूपी पंच दर्ब मैं रहतु है ॥

Pooran vigyānghan so hai vivahārmāhi,
Nav tattvaroopi panch darv mai rahtu hai ॥

पंच दर्ब नव तत्त्व न्यारे जीव न्यारौ लखै,
सम्यकदरस यहै और न गहतु है ।

Panch darv nav tattva nyāre jeev nyārau lakhai,
Samyakdaras yahai aur na gahtu hai ।

सम्यकदरस जोई आतम सरूप सोई,
मेरे घट प्रगतो बनारसी कहतु है ॥७॥

Samyakdaras joi ātam saroop soi,
Mere ghat pragto Banārasī kahtu hai ॥7॥

જીવની દશા પર અગ્નિનું દષ્ટાંત

(સવૈયા એકત્રીસા)

जैसें तृण काठ बांस आरने इत्यादि और,
ईधन अनेक विधि पावकमैं दहिये ।

Jeevni Dashā Par Agninu Drashtānt

(Savaiyā Ekatrisā)

Jaisai trun kāth bās ārne ityādi aur,
Indhan anek vidhi pāvakmai dahiye ।

आकृति विलोकित कहावै आग नानारूप,
दीसै एक दाहक सुभाव जब गहिये ॥

Ākruti vilokit kahāvai āg nānāroop,
Deesai ek dāhak subhāv jab gahiye ॥

तैसैं नव तत्त्वमैं भयौ है बहु भेषी जीव,
सुद्धरूप मिश्रित असुद्ध रूप कहिये ।

Taise nav tattvamai bhayau hai bahu bheshi jeev,
Suddhroop mishrit asuddh roop kahiye I

जाही छिन चेतना सकतिकौ विचार किजै,
ताही छिन अलख अभेदरूप लहिये ॥८॥

Jāhee chhin chetanā saktikau vichār kijai,
Tāhee chhin alakh abhedroop lahiye ॥8॥

જીવની દશા પર સોનાનું દષ્ટાંત

(સવૈયા એકત્રીસા)

जैसेँ बनवारीमें कुघातके मिलाप हेम,

नानाभांति भयौ पै तथापि एक नाम है ।

Jeevni Dashā Par Sonānu Drashtānt

(Savaiyā Ekatrisā)

Jaisai banvārimai kughātke milāp hem,

Nānābhānti bhayau pai tathāpi ek nām hai ।

कसिकैं कसौटी लीकु निरखै सराफ ताहि,
बानके प्रवान करि लेतु देतु दाम है ॥

Kasikai kasauti leeku nirkhai sarāf tāhi,
Bānke pravān kari letu detu dām hai ॥

तैसैं ही अनादि पुद्गलसौ संजोगी जीव,
नव तत्त्वरूपमैं अरूपी महा धाम है ।

Taisai hee anādi pudgalsau sanjogi jeev,
Nav tattvaroopmai aroopi mahā dhām hai ।

दीसै उनमानसौं उदोतवान ठौर ठौर,
दूसरौ न और एक आत्मा ही राम है ॥९॥

Disai unamānsau udotavān thaur thaur,
Doosrau na aur ek ātamā hee rām hai ॥9॥

અનુભવની દશામાં સૂર્યનું દષ્ટાંત

(સવૈયા એકત્રીસા)

जैसेँ रवि-मंडलके उदै महि-मंडलमें,

आतप अटल तम पटल विलातु है ।

Anubhavni Dashāmā Suryanu Drashtānt

(Savaiyā Ekatrisā)

Jaisai ravi-mandalke udai mahi-mandalmai,

Ātap atal tam patal vilātu hai ।

तैसैं परमातमाकौ अनुभौ रहत जौलौं,
तौलौं कहूं दुविधा न कहूं पच्छपातु है ॥

Taisai parmātamākau anubhau rahat jaulau,
Taulau kahoo duvidhā na kahu pachhpātu hai ॥

नयकौ न लेस परवानकौ न परवेस,

निच्छेपके वंसकौ विधुंस होत जातु है ।

Naykau na les parvānkau na parves,

Nichhepke vanskau vidhuns hot jātu hai ।

जे जे वस्तु साधक हैं तेऊं तहां बाधक हैं,
बाकी राग दोषकी दसाकी कौन बातु है ॥१०॥

Je je vastu sādhak hai teu tahā bādhak hai,
Bāki rāg doshki dasāki kaun bātu hai ॥10॥

શુદ્ધ નયની અપેક્ષાએ જીવનું સ્વરૂપ

(અડિલ્લ)

આદિ અંત પૂરન-સુભાવ-સંયુક્ત હૈ ।

પર-સરૂપ-પરજોગ-કલ્પનામુક્ત હૈ ॥

Shuddh nayni apekshāe jeevnu swaroop

(Adill Chhand)

Ādi ant pooran-subhāv-sanyukt hai ।

Par-saroop-parjog-kalpanāmukt hai ॥

सदा एकरस प्रगट कही है जैनमें ।

सुद्धनयातम वस्तु विराजै बेनमें ॥११॥

Sadā ekras pragat kahee hai Jainmai ।

Suddhnayātam vastu virājai benmai ॥11॥

हिटोपदेश

(3१ मात्रा)

सद्गुरु कहै भव्यजीवनिसौं,
तोरहु तुरित मोहकी जेल ।

Hitopdesh

(31 Mātrā)

Sadguru kahai bhavyajeevanisau,
Torhu turit mohkee jel ।

समकितरूप गहौ अपनौं गुन,
करहु सुद्ध अनुभवकौ खेल ॥

Samkitroop gahau apnau guna,
Karhu suddh anubhavkau khel ॥

पुद्गलपिंड भाव रागादिक,
इनसौं नहीं तुम्हारौ मेल ।

Pudgalpind bhāv rāgādik,
Insau nahi tumhārau mel ।

ए जड़ प्रगट गुपत तुम चेतन,
जैसैं भिन्न तोय अरू तेल ॥१२॥

Ae jad pragat gupat tum chetan,
Jaisai bhinn toy aroo tel ॥12॥

સમ્યગ્દષ્ટિના વિલાસનું વર્ણન

(સવૈયા એકત્રીસા)

કોઝ બુદ્ધિવંત નર નિરખૈ સરીર-ઘર,

ભેદગ્યાનદૃષ્ટિસૌં વિચારૈ વસ્તુ-વાસતૌ ।

Samyagdrashtinā Vilāsnu Varnan

(Savaiyā Ekatrisā)

Kou buddhivant nar nirkhai sareer-ghar,

Bhedgyāndrishtisau vichārai vastu-vāstau ।

अतीत अनागत वरतमान मोहरस,
भीग्यौ चिदानंद लखै बंधमैं विलासतौ ॥

Ateet anāgat vartamān mohras,
Bheegyau chidānand lakhai bandhmai vilāstau ॥

बंधकौ विदारि महा मोहकौ सुभाउ डारि,
आतमाकौ ध्यान करै देखै परगासतौ ।

Bandhkau vidāri mahā mohkau subhāu dāri,
Ātmākau dhyān karai dekhai pargāstau ।

करम-कलंक-पंकरहित प्रगटरूप,

अचल अबाधित विलोकै देव सासतौ ॥१३॥

Karam-kalank-pankarahit pragatroop,

Achal abādhit vilokai dev sāstau ॥13॥

ગુણ-ગુણી અભેદ છે

(સવૈયા તેવીસા)

સુદ્ધનયાતમ આતમકી,

અનુભૂતિ વિજ્ઞાન-વિભૂતિ હૈ સોઈ ।

Guna-guni Abhed Chhe

(Savaiyā Tevisā)

Suddhnayātam ātamki,

Anubhooti vijnān-vibhooti hai soi ।

वस्तुविचारत एक पदारथ,
नामके भेद कहावत दोई ॥

Vastuvichārat ek padārath,
Nāmke bhed kahāvat doi ॥

यौं सरवंग सदा लखि आपुहि,
आतम-ध्यान करे जब कोई ।

Yau sarvang sadā lakhi āpuhi,
Ātam-dhyān karey jab koi ।

मेटि असुद्ध विभावदसा तब,
सुद्ध सरूपकी प्रापति होई ॥१४॥

Meti asuddh vibhāvdasā tab,
Suddh saroopki prāpti hoi ॥14॥

જ્ઞાનીઓનું ચિંતન

(સવૈયા એકત્રીસા)

अपनैँही गुन परजायसौँ प्रवाहरूप,

परिनयौ तिहूँ काल अपनै अधारसौँ ।

Jnānionu Chintan

(Savaiyā Ekatrisā)

Apnaihee guna parjāysau pravāhroop,

Parinayau tihoo kāl apnai adhārsau ।

अन्तर-बाहर-परकासवान एकरस,
खिन्नता न गहै भिन्न रहै भौ-विकारसौं ॥

Antar-bāhar-parkāsavān ekras,
Khinntā na gahai bhinn rahai bhau-vikārsau ॥

चेतनाके रस सरवंग भरि रह्यौ जीव,
जैसे लौन-कांकर भर्यौ हे रस खारसौं ।

Chetanāke ras sarvang bhari rahyau jeev,
Jaise laun-kānkar bharyau hai ras khārsau ।

पूरन-सुरूप अति उज्जल विग्यानघन,
मोकाँ होहु प्रगट विसेस निरवारसौँ ॥१५॥

Pooran-suroop ati ujjal vigyānghan,
Mokau hohu pragat vises nirvārsau ॥15॥